

SVETA

Cecilija

ČASOPIS ZA DUHOVNU
GLAZBU

GLASILO INSTITUTA ZA
CRKVENU GLAZBU
"ALBE VIDA KOVIĆ" KBF
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Zagreb 1995.
Godište LXV Broj 1-2
Siječanj-Lipanj 1995.
ISSN 13302531
UDK 783

UREDNIČKO VIJEĆE:

Ljubomir Galetić, Sebastijan Golenić,
Miroslav Martinjak, Ante Samardžić, Izak
Špralja, Marijan Steiner, Petar Zdravko
Blajić, Mirjam Pandžić, Josip Mioč.

PREDSJEDNIK UREDNIČKOG VIJEĆA:

Dr. Franjo Komarica

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Dr. Đuro Tomašić

UREDNICI GLAZBENOG PRILOGA:

Prof. Anđelko Klobučar,
Mo. Miroslav Martinjak

TAJNIK I GRAFIČKI UREDNIK:

Josip Korpar (tel. 271-676, 276-082)

LEKTOR:

Dr. Ante Sekulić

IZDAVAČ:

HKD sv. Jeronima (Sv. Ćirila i Metoda)
Trg kralja Tomislava 21, 41000 Zagreb

PRETPLATA:

Pojedini broj 10 kuna
Godišnja pretplata 40 kuna
Za inozemstvo 30\$

ŽIRO RAČUN BROJ:

30101-620-16-012101-2320418628
Zagrebačka banka, Zagreb

BROJ I NAZIV DEVIZNOG RAČUNA:

30101-620-16-012103-2424116225
Zagrebačka banka, Zagreb

Časopis izlazi četiri puta godišnje

SURADNJU SLATI NA:

Uredništvo „Sv. Cecilije“
41000 Zagreb, Kaptol 29, pp. 432

RUKOPISI I FOTOGRAFIJE

se ne vraćaju

Članke SvC registrira RILM, New York
SvC izlazi uz pomoć Republičkog i grad-
skog fonda za kulturu.

TISAK: MULTIGRAF, 41000 ZAGREB

„Sv. Cecilija“ je oslobođena poreza na pro-
met rješenjem Ministarstva prosvjete, kul-
ture i športa Republike Hrvatske od 7. srp-
nja 1992. godine.

INSTITUT ZA CRKVENU GLAZBU "ALBE VIDA KOVIĆ"

Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu

u povodu

900. obljetnice Zagrebačke (nad)biskupije
30. obljetnice Instituta za crkvenu glazbu
30. obljetnice smrti Albe Vidakovića
25. obljetnice glasila Instituta *Sv. Cecilije*
(treće razdoblje izlaženja)

organizira

22. studenoga 1994.

I.

ZNANSTVENI SKUP

Dvorana VIJENAC Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa
Kaptol 29

9.30–13	Predavanja
Voditelji	Đuro Tomašić, Miroslav Martinjak
Lovro Županović	Nove spoznaje o <i>Cithari octochordi</i> s posebnim osvrtom na mogućnost uspostavljanja <i>Zagrebačkog skladateljskog</i> (glazbeno / orguljaškog) <i>kruga u prvoj polovici XVIII. stoljeća</i> i pretpostavljanja njegove (moguće) uloge u prinosu glazbenom repertoaru <i>Citharae octochordae</i> I, II i III
Izak Špralja	Gregorijanski koral u glazbenom zborniku <i>Cithara octochorda</i>
Anđelko Klobučar	Orgulje Zagrebačke katedrale
Miho Demović	Regensi chori Zagrebačke katedrale
15.30–17	Predavanja
Voditelji	Izak Špralja, Lovro Županović
Nikša Njirić	Dopuna skladateljskog profila Albe Vidakovića na temelju uvida u nedovršeni oratorij <i>Tužba u hramu</i>
Josip Korpar	Institut za crkvenu glazbu "Albe Vidakovića" Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu
Đuro Tomašić	<i>Sv. Cecilija</i> u trećem razdoblju svoga izlaženja

Mješoviti zbor Instituta pod ravnanjem mo. Miroslava Martinjaka otpjevao je na početku Milost Duha Svetoga Jurjevića

POZDRAVI

POZDRAVNI GOVOR Mo. IZAKA ŠPRALJE*

Časna mi je dužnost i osobita radost u ime Vijeća, profesorskog zbora, djelatnika i studenata *Instituta za crkvenu glazbu "Albe Vidaković"* Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pozdraviti dekana našeg fakulteta dr. Franju Šanjeka, predstavnika *Hrvatske Biskupske konferencije* dr. Đuru Kokšu, pomoćnog biskupa Zagrebačke crkve, tajnika Hrvatske biskupske konferencije Vjekoslava Milovana, naše suradnike, akademike Lovru Županovića i Anđelka Klobučara i s njima zajedno sve djelatne sudionike koji će svojim znanstvenim i umjetničkim doprinosom obogatiti ovaj skup.

Obilježavajući veliku obljetnicu Zagrebačke crkve ICG "Albe Vidaković" pripremio je svoj Znanstveni skup. Šest izvještaja koji će biti predstavljeni obrađuju teme o zborniku *Cithara octochorda*, o ravnateljima liturgijskog pjevanja i o orguljama u zagrebačkoj prvostolnoj crkvi, o obljetnici naše glazbene Ustanove, o novim pogledima na skladateljstvo njezina osnivača A. Vidakovića te o časopisu za crkvenu glazbu *Sv. Cecilija*. Uz to je predviđeno da se (posebno) organizira spomen na naše vrle glazbene djelatnike koji su djelovali za vrijeme

cecilijanskog pokreta, a ove godine im se navršava stota obljetnica rođenja, odnosno trideseta obljetnica smrti.

Među obljetnicama s područja crkvene glazbe, o kojima iz tehničkih razloga neće biti riječi, najznačajnija je 350. *Pavlinskog zbornika* (iz 1644.). Pretisak izvornika i komentare o ovom zborniku objelodanila je nedavno (1991.) *Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti*. Pravo je da ovdje – makar i usputno – upozorimo na spomenuti zbornik i to napisanom riječi onih koji su ga pripremili ili o njemu pisali, i da tako obnovimo jednu svijetlu uspomenu naše crkvene glazbene povijesti.

PAVLINSKI ZBORNIK 1644.

"Knjiga je ugledala svjetlo dana u dva dijela: u prvom se dijelu nalazi pretisak izvornika, a u drugom su transkripcije znanstvenika dr. Antuna Šojata, dr. Vladimira Zagorca i dr. Koraljke Kos"¹.

Pavlinski zbornik – "Pavlinski redovničko-svećenički priručnik" sadrži [...] elemente pavlinske redovničke pobožnosti i elemente svećeničkog pastoralnog djelovanja: misna evanđelja za nedjelje i blagdane liturgijske godine, bitne molitve, upute za ispovjedničku praksu, pučke popijevke i tekstove blagoslova za razne potrebe"².

Prisutni pažljivo prate izlaganja

“Pavlinski zbornik jedno je od znatnih rukopisnih djela kajkavskoga 17. stoljeća ne samo po svojem sadržaju, osobito po evanđeoskim tekstovima koji idu među najstarije kajkavske očuvane prijevode Biblije i po svojoj pjesmarici – prvoj kajkavskoj u kojoj su zabilježene i note napjeva – nego i kao jedan od ranih rukopisnih jezičnih spomenika kajkavskoga narječja, te silnica koje su djelovale na kajkavski književni izraz u prvih nekoliko desetljeća njegove potvrđenosti”³.

Pavlinsku pjesmaricu treba shvatiti kao “živi izraz jedne karakteristične sfere života najširih krugova, kao pojavu u kojoj su se spretno stapale osjećajnost i srdačnost pučkih shvaćanja i doživljavanja religioznih sadržaja s jednostavnim ali sadržajnim medijskim obličjima raznih starosnih slojeva. Pavlinska pjesmarica izraz je kontinuiteta i životnosti jedne kulture.” [...] Ona “ostaje dragocjenim spomenikom ranobarokne nabožne pjesme u Hrvatskoj, svojevrsna spona između najpopularnijih oblika narodne prakse i profesionalnog stvaralaštva, napor da se zabilježi i fiksira bogati repertoar koji je u promjenjivu obliku postojao i prije 1644., a koji će trajati daljnja stoljeća, potvrđujući svoju životnost i ljepotu”⁴.

“Pavlinski zbornik [...] vrlo je važan kompendij ne samo religioznog nego i kulturološkog značenja. Njegovo značenje prelazi uske sjevernohrvatske okvire u kojima je prije 350 godina nastao i *in modo grosso* proteže se na čitavu (tada razdijeljenu) Hrvatsku. To potvrđuju i neki, doduše malobrojni, napjevi prisutni i u onodobnoj praksi južne Hrvatske. [...]

Svojim bogatim glazbenim sadržajem, Pavlinski zbornik uvjerljivo svjedoči o stanju na području sjevernohrvatske crkvene popijevke u 16. i 17. stoljeću. [...] Sadržavajući

ono najaktualnije što se tada pjevalo u crkvama sjeverne Hrvatske i vršeći u stanovitom smislu funkciju pravog zbornika, Pavlinski je zbornik potvrdio svoju vrijednost činjenicom da je poslužio kao jedan od glavnih predložaka kasnijih sastavljača *Citharae octochordae*, u čijim se pojedinim izdanjima nalazi čak 21 napjev (gotovo trećina!) iz rada anonimnog pavlinskog redovnika. Na taj je način, dijelom svoga glazbenog sadržaja, izravno u upotrebi trajao, kako čitavo 18. tako i dobar dio 19.-og stoljeća. Zanimanje za *Zbornik* prisutno je, međutim, i danas: neki mu napjevi (u suvremenoj transkripciji) još uvijek traju u crkvenom bogoslužju. To je nedvojbeni dokaz, koliko ukusa njegova sastavljača toliko i vitalnosti, a time i umjetničke vrijednosti sadržaja. [...]

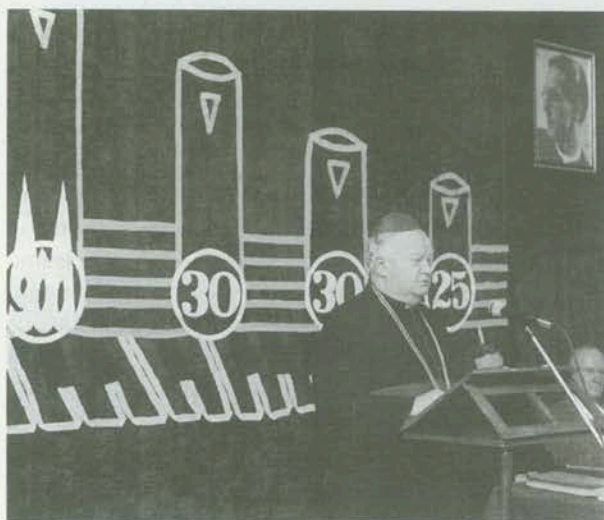
Hvalevrijedan je trud koji su uložili svi priređivači prvog suvremenog izdanja *Zbornika*. Što se tiče glazbene komponente, nju je priredila akademkinja Koraljka Kos. Njezini su prilozi *Napjevi Pavlinskog zbornika*, *Dispozicija pjesmarice*, *Tekstovni incipiti napjeva*, *Transkripcije napjeva*, *Komentari uz napjeve*, *Komparativna građa s Naslovima citiranih pjesmarica*. Akademkinja Kos svoj je dio posla obavila na razini njezinih dosadašnjih prinosa hrvatskoj glazbenoj kulturi. A jer ti prinosi nisu mali, to ovaj prilog predstavlja – nadati se – ne završni, ali svakako apogeju dosadašnjega rada autorice”⁵.

BILJEŠKE

* U ovom broju časopisa *Sv. Cecilija* tiskana su izlaganja sa znanstvenog skupa, kojega je upriličio ICG “A. Vidaković” prigodom 900. obljetnice Zagrebačke (nad)biskupije i grada Zagreba. Zato je pozdravni govor predstojnika Instituta ... sa posebnim osvrtom na *Pavlinski zbornik 1644.* tiskan kao uvodnik ovom broju časopisa.

1. ŽUPANOVIĆ, L.: Pavlinska pjesmarica (razgovor) u *Matica*, br. 3, 1993, str. 42.
2. ZAGORAC, V.: Povijesno-liturgijski aspekt Pavlinskog zbornika u *Pavlinski zbornik 1644.*, Transkripcija i komentari, HAZU, Zagreb 1991., 287-288.
3. ŠOJAT, A.: Kajkavski tekstovi Pavlinskoga zbornika u *Pavlinski zbornik* (nav. dj.), str. 298.
4. KOS, K.: Napjevi Pavlinskog zbornika u *Pavlinski zbornik* (nav. dj.), str. 339 i 360.
5. ŽUPANOVIĆ, L.: nav. dj. str. 42.

POZDRAVNI GOVOR BISKUPA DR. ĐURE KOKŠE

Biskup dr. Đuro Kokša

Kao što svi znate, mi ove cijele godine slavimo. Ja bih želio biti kratak, jer kad svi slave, onda ne smijemo biti dugi; moramo skratiti. U ime Kardinala kao Ordinarija, u ime naše Crkve i u ime ovog našeg *Instituta za crkvenu glazbu "Albe Vidakovič"* Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, dopustite da vas sve pozdravim. Da pozdravim dvije skupine ljudi: jedno su, recimo, profesori i maestri, i neznam što su sve, a drugo su glazbenici: oni koji moraju nositi teret svega ovoga. Dakle, ja pozdravljam sestre i braću na svim linijama glazbenog života.

Ja sâm slabo se razumijem u to, ali vi svi drugi, koji se više razumijete, sa svetim štovanjem u srcu nosim naše glazbenike. Dakle, vi ste pozvani, pozdravljeni i da vaš ovaj zbor ili kako će se nazivati Institut, i sve ono što vi u njemu radite, da to bude punim plućima jer samo neke stvari imam ispisane što je naš Predstojnik rekao: što mi sve slavimo, koga slavimo ja vam to i ne znam. Sad svi imamo neku slobodu da zaboravimo neka slavija ove godine jer previše imamo, je li? Ali ona koja slavimo da ih uistinu slavimo. Ja tu imam zapisana četiri.

1) Najprije 900. obljetnica Zagrebačke (nad)biskupije, to svi slavimo – a svatko sa svojom umjetnošću. Ja mislim da je zasluga Zagrebačke (nad)biskupije rođenje hrvatskog naroda za našu zemlju.

Jer mi smo došli na more vičući Thalatta, Thalatta (more, more), Bog neka zna što smo vikali tamo kad smo došli na more. Ali Hrvatska je nastala na moru. Sa Zagrebačkom biskupijom ona prelazi na kopno i kroz 900 godina, komad po komad, biser po biser, ona je postala nova Hrvatska. Hrvatska – mi je ne poznajemo drugu nego ovu koja je, a to je Zagreb kao glavni grad. Ja ću Vam skromno priznati da ni meni nije bilo jasno: veličina Zagreba u ovim danima. Ja sam držao: Hrvatska izgleda

kao neki trapez, trapezoid tamo negdje na periferiji gdje je Zagreb; on nije središte, on nije srce. Ovi događaji sada kad je najveća koncentracija hrvatskoga naroda gdje se bez Zagreba ne može. Vi znate, naš glasoviti govornik Stjepan Radić (da možda privuče i Dalmatince u svoju stranku) rekao je da Split mora biti prijestolnica Hrvatske – i drugi su nekada druge gradove spominjali. Ali nijedan od tih gradova ne bi mogao obuhvatiti svu Hrvatsku kao Zagreb.

Sestre i braćo, ja mislim, samo Zagreb može biti prijestolnica. To vidimo i ovih dana. Svi zajedno možemo učiniti nešto za Hrvate. Ne znam, kad bi bili drugi centri središte Hrvatske bi li se to moglo. Nisam siguran. Dakle, svi oni koji su pomalo razočarani u Zagrebu, nemojmo zaboraviti da je Zagreb najvažniji centar Hrvatske. I to je započeo biti prije 900 godina sa zagrebačkom biskupijom, išao je do nadbiskupije i kardinalije i svih stvari koje ima te je postao zbiljski centar Hrvatske države.

2) Prema tome tu 900. obljetnicu Zagrebačke biskupije, odnosno nadbiskupije mi moramo širiti, utvrđivati Zagreb na svim prostorima. Zato u ime Biskupske konferencije, u ime Zagrebačke nadbiskupije i zagrebačkog nadbiskupa čestitamo 30. obljetnicu *Instituta za crkvenu glazbu* i želimo mu dalje uspješan nastavak djelovanja.

3) Rado spominjem i 30. obljetnicu smrti *Albe Vidakoviča*, osnivača Instituta za crkvenu glazbu. On je bački Hrvat, Hrvat u širini, i to u muzičkoj širini. Zna, kod nas su mnoge stvari problematične, ali mi možemo zajedničkim silama centrirati se ili koncentrirati se u Zagrebu pa tako i u glazbenom svijetu.

Ovaj se grad, gdje je Vidaković osnovao Institut, rado sjeća njega i ubraja ga u vrlo zaslužne ljude ove nadbiskupije, ovog jubileja 900. obljetnice i jubileja naše Crkve i naše Domovine.

4) Ovdje spominjemo još i 25. obljetnicu glasila Instituta za crkvenu glazbu *Sv. Cecilija* – treće razdoblje izlaženja. Da su došli do trećeg razdoblja to nije mala stvar. Dopustite mi da budem kratak, da čestitam glazbenicima, skladateljima i onima koji nose glazbenike, to ste vi dragi studenti ili kako bih vas već nazvao, jer za glazbenike morate imati posebno ime. Da Biskupska konferencija, a ja bih to htio reći malo šire, da Hrvatska Crkva čestita vama glazbenicima, Vama studentima pjevačima i da se svi zajedno veselimo u Bogu i da nastojimo u Božjoj dobroti napraviti još mnogo dobra.

Želim veliki uspjeh ovom vašem *Znanstvenom skupu* i da svi povodi zbog kojih je organiziran, da ih obilno iscrpe, obrade i da još najavi i više i ljepše i bolje. U ime *Kardinala*, u ime *Biskupske konferencije*, u ime svih velike čestitke i velike želje za velika djela. Samo takva djela mogu živjeti dalje.

POZDRAVNI GOVOR DR. FRANJE ŠANJEKA, DEKANA KATOLIČKOG BOGOSLOVNOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Franjo Šanjek

Preuzvišeni gospodine biskupe, Monsinjore, štovano ravnateljstvo Instituta, dragi uzvanici!

Čast mi je u ime *Katoličkog bogoslovnog fakulteta* u Zagrebu pozdraviti vas i zaželjati uspjeh u znanstvenom i umjetničkom stvaralaštvu. U ovih 30 godina vašeg opstanka u okrilju našeg fakulteta bilo je ponekad možda i "kratkih spojeva" ali nikada nije došla u pitanje vaša crkvena i znanstveno-kulturna misija, pa vam zbog toga čestitam i želim da to bude i unaprijed. Istina je da ste vi kroz povijest, devetstoljetnu povijest naše katedrale i zagrebačke Crkve sigurno prvi koji ste se organizirali, jer je u katedralnoj crkvi trebalo pjevača i glazbenika. Dakle, i prije katedralne škole koju je biskup Kažotić početkom XIV. stoljeća utemeljio, bili ste sigurno vi glazbenici.

Kroz ovih 30 godina prisjećam se mo. **Albe Vidakovića**. Bio mi je profesor liturgijske glazbe na fakultetu. I koliko god smo žalili za njegovim preranim odlaskom, moram priznati da je nama studentima laknulo, jer nismo znali kako bismo s ispitima izišli na kraj. Mo. Vidaković je htio s nama podijeliti dio svoga iznimnog znanja i svoje široke kulture a mi to tada kao studenti, nažalost, nismo znali cijeniti.

Želim Vam u ime fakulteta uspjeh u radu uz obećanje da ćemo u sadašnjim previranjima s uključivanjem u Sveučilište misliti kako bi uzajamna suradnja fakulteta i Instituta u budućnosti bila na korist Crkve, ali i kulture hrvatskoga naroda. Čestitam i zahvaljujem.

PREDAVANJA

Cithara octochorda (CO) u svjetlu nekih novih spoznaja o njoj

Lovro Županović, Zagreb

Lovro Županović

O.O. Prije nego počnemo detaljnije ukazivati na nove spoznaje o CO, nužno je nešto (orisno) reći o vremenu u kojem – usprkos velikim teškoćama s kojima se Hrvatska sučeljuje – dolazi do izdanja našega zbornika.

0.1. Politička, gospodarska i društvena stvarnost Hrvatske između 1650. i 1750. godine – tj. pedesetak godina prije pojave prvoga i sedam godina prije pojave trećega izdanja zbornika o kome je riječ – nije ništa bolja od one u prijašnjim razdobljima. Zemlja je i dalje razjedinjena: pod dominacijom je Austrije (sjeverna Hrvatska) i Venecije (južni dio zemlje), a još uvijek je aktualna opasnost od turskih upada ne samo na granične hrvatske posjede nego i na područja u unutrašnjosti zemlje. Pa ipak, i u tim teškim trenucima – kada, uz ostalo, izdašno gubi brojne svoje sposobne muževe u ratnim viorima i neuspjelim urotama¹ – zemlja i dalje prilaže svoj obol napretku vlastite a time i inozemne kulture, u koju je uključena i glazbena komponenta.

U tom prinosu, međutim, nije više težište isključivo na gradovima južnog dijela zemlje: fenomen sve obilnijega sudjelovanja sjeverne Hrvatske u prinošenju napretku hrvatske (glazbene) kulture postaje od početka XVII. stoljeća nadalje sve očitiji, da bi primjerice – u XIX. stoljeću pretvorio taj dio zemlje u gotovo isključivi katalizator svih hrvatskih težnji i nastojanja na raznim područjima djelovanja naših ljudi.